

Soudobý manévr, jeho obsah a význam v boji

Generálmajor Jan Knotek

Článek se zabývá otázkami obsahu pojmu manévr, jeho formami a zabezpečením a zdůvodňuje jeho význam v soudobém boji a operaci. Autor článku uvádí zároveň i svoje názory na některé podstatné změny v pojetí obsahu a významu manévru, jakož i v jiných otázkách vojenského umění se zřetelem na bouřlivý rozvoj raketové techniky v poslední době a na úspěchy sovětské vědy a techniky.

Charakterizujeme-li válku, operaci, nebo boj vedený v soudobých podmínkách, uvádíme zpravidla jako jeden z jejich hlavních charakteristických rysů manévrovost. To jen potvrzuje, že socialistické vojenské umění přikládá manévru v soudobém boji rozhodující význam a že ho pokládá za jeden ze základních předpokladů úspěchu v boji s nepřítelem.

Proto se také ve vojenskovědecké práci a v praxi vojsk setkáváme se slovem manévr a jeho odvozeninami téměř neustále. Tím naléhavěji tedy vystupuje do popředí požadavek jasného, v celé armádě jednotného a současným podmínkám plně odpovídajícího vymezení obsahu pojmu, požadavek jeho jednotného chápání a výkladu, jako nezbytného teoretického podkladu pro správné pochopení jeho významu a používání v praxi.

Máme-li totiž význam manévru pro soudobý boj správně chápat a manévru správně v praxi používat, nestačí vzít na vědomí, že jeho význam stoupl. Je třeba správně pochopit, proč tomu tak je, jaké změny přinesly soudobé podmínky a zejména nová technika do manévru, jeho forem a způsobů provedení a jak se tyto změny v praxi projevují.

Že je to velmi nutné, o tom svědčí řada případů, kdy ve vojenské mluvě je pojmu manévr ještě nesprávně používáno k označení nejrůznější bojové činnosti vojsk, která v podstatě manévrem není a kdy jsou často tyto pojmy zaměňovány. To nám na druhé straně jen potvrzuje, jak manévr nám čím dále, tím více vrůstá do soudobého boje a stává se jeho neoddělitelnou součástí.

Chci se nejprve zabývat otázkou
obsahu a významu soudobého manévru.

Manévr v historii vojenství není žádným novým pojmem. Setkáváme se s ním už dávno. Historie vojenství nám potvrzuje, že v závislosti na ideologickém podkladě vojenské vědy, stupni rozvoje techniky a tím rozvoji vojenského umění, byl v různých dobách a státech přikládán manévru různý význam. Formy manévru se postupně vyvíjely s rozvojem techniky a manévrovací schopnosti vojsk. Velmi dávno jsou už známy čtyři základní formy manévru v útočném boji, používané v podstatě až do minulého století. Jsou to čelní úder, kosý úder, úder středem a všeobecně známý Hannibalův úder křídly, kterým byla už v roce 216 před naším letopočtem zničena u Cann římská vojska, která v této bitvě použila úderu středem. Tento Hannibalův

manévr se v podstatě stal základem obklíčování a ničení obklíčeného nepřítele a sloužil jako klasická forma manévru, studovaná a používaná vlastně až do počátku našeho století. Je tedy manévr značně starý.

Avšak manévr nebyl ve všech dobách a všude přikládán stejný význam. Na příklad vojenský teoretik a historik zejména napoleonských válek Clausewitz, věnuje ve svých dílech otázce manévru nepatrnou pozornost a téměř se o něm nezmiňuje, ačkoli v otázkách studia pojetí podstaty války došel vlivem dialektické metody zkoumání k celé řadě kladných závěrů. Je ovšem třeba vidět, že jeho dialektika byla idealistická, se všemi důsledky, které z toho vyplývají.

Řadu příkladů rozdílného chápání významu manévru najdeme i v historii posled-

ních válek. Tak na příklad francouzská buržoasní armáda před druhou světovou válkou a v důsledku toho i čs. buržoasní armáda předmnichovská, v důsledku reakční podstaty své vojenské vědy, význam manévru hluboce nedocenila a výsledky toho známe — Maginotova linie, pasivita, zrada a porážka.

Německá fašistická armáda Hitlerova při přepadení Polska a zejména při věrolomném napadení Sovětského svazu v roce 1941 použila nejrozumnějších forem strategického i operačního manévru v dosud nebyvalém rozsahu a rozmachu, ale po celou dobu války se nedokázala a ani nemohla vymanit z pout schematičnosti, ztrnulé jednotvárnosti a dogmatickosti použitých forem manévru. Právě tento příklad jasně ukazuje, že reakční a protilidová podstata imperialistické vojenské vědy nedovoluje důslednou vědeckost, i když může imperialistická vojenská věda dojít a dochází k některým správným závěrům. Její rozpornost, metafyzičnost a reakční podstata ji nakonec postaví před neřešitelné problémy.

Byli jsme na druhé straně svědky toho, že teprve sovětská vojenská věda, zkoumající vojenské problémy marxistickou dialektickou metodou, svou přísnou vědeckostí všestranných rozborů přivedla i otázku manévru k obrovskému tvůrčímu rozmachu, k správnému pochopení jeho významu, ob-
sahu i forem.

Lenin na příklad svou na první pohled prostou poučkou, že „v boji je třeba nepříteli nikoli vyhnat, ale zničit“ dal vlastně základ celé sovětské strategii.

Sovětská vojenská věda právě v důsledku své vědeckosti jediná dokázala správně odhalit vliv socialistických výrobních vztahů a z nich vyplývajících morálního potenciálu socialistické společnosti na charakter socialistického vojenství.

Proto také vidíme, že to byla sovětská

vojenská věda, která tak tvůrčím způsobem přistoupila k otázkám manévru a jeho významu v boji. Základ k tomu položila vlastně občanská protiintervenční válka mladého sovětského státu v letech 1918—20. Právě tuto válku můžeme považovat právem za první manévrovou válku moderního typu. Obrovský rozmach aktivity a iniciativy dělnické revoluční armády potvrdil starou poučku, že k rychlému rozvoji vojenského umění dochází ve válkách, které mají rozhodné cíle. A právě v této válce byly ty nejrozhodnější cíle války — v ní šlo o bytí nebo nebytí celého nového společenského řádu. Revoluční podstata občanské a intervenční války nemohla přirozeně zůstat bez vlivu na její charakter. Na straně mladé sovětské armády, armády nového revolučního typu, dochází k usilovnému hledání takových forem boje, které by dávaly možnost plně využít obrovského revolučního elánu mas vojáků a jejich morálně politických kvalit. Tato snaha vedla k vysoce manévrovému způsobu vedení války a je právě typické, že ačkoli tato válka časově navazovala bezprostředně na konec první světové války, nenajdeme v ní žádných příkladů pro poziční formy vedení války, které byly právě pro první světovou válku typické. Naopak, marxistické pojetí války vyústilo do vysoce manévrových forem boje, pro které mimo jiné je typické to, že v nich bylo velmi často a velmi dovedně využíváno prvku překvapení. Takže ani prvek překvapení není žádným novým prvkem typickým jenom pro období používání atomových zbraní, i když přirozeně jejich vlastností a účinek mu daly daleko výraznější obsah a význam.

Byla to tedy občanská a protiintervenční válka SSSR, která položila základ socialistickému pojetí moderní manévrové války a která v podstatě vytvořila podmínky pro tak rychlý vývoj nového oboru vojenského umění — operačního umění.

Tady jsou základy a ideologický podklad onoho tvůrčího rozmachu manévrovosti moderního boje, který Sovětská armáda přivedla k takovému mistrovství v historických operacích Velké vlastenecké války.

Socialistické vojenské umění v období po druhé světové válce a zejména po zavedení atomových zbraní do výzbroje armád plně čerpalo z bohatých zkušeností a tradic sovětské armády a tvůrčím způsobem dále rozvíjí studium otázek manévru v soudobých podmínkách.

Přitom bere plně v úvahu zákon vzájemného souladu mezi formami bojové činnosti vojsk a rozvojem vojenské techniky, která je činitelem určujícím.

Tady jsou základy a ideologický podklad onoho tvůrčího rozmachu manévřovosti moderního boje, který sovětská armáda přivedla k takovému mistrovství v historických operacích Velké vlastenecké války.

Socialistické vojenské umění v období po druhé světové válce a zejména po zavedení atomových zbraní do výzbroje armád plně čerpalo z bohatých zkušeností a tradic sovětské armády a tvůrčím způsobem dále rozvíjí studium otázek manévřu v soudobých podmínkách.

Přitom bere plně v úvahu zákon vzájemného souladu mezi formami bojové činnosti vojsk a rozvojem vojenské techniky, která je činitelem určujícím.

Manévř je ve své podstatě pohyb, násobený možnostmi techniky. Vlastností vojenské techniky, zejména bojové a dopravní, jsou určujícím prvkem manévřovosti vojsk. Dynamičnost, jako jeden z charakteristických rysů soudobého voje, je určována stupněm rozvoje vojenské techniky. Hlavním a nejdůležitějším projevem dynamičnosti soudobého boje je právě manévř. Proto čím se stává soudobý boj dynamičtější, tím více se manévř stává jeho organickou a neoddělitelnou součástí. Soudobý boj je ve své podstatě nepřetržitým sledem manévřu všech druhů, nejrozumnějšího rozsahu, způsobů provedení a cílů. V soudobé operaci je v podstatě víc manévřu, než vlastního procesu ničení nepřítele.

Tak se podle mého názoru musíme dívat na význam manévřu v soudobém boji a tak ho musíme chápat.

Setkáváme se v naší praxi ještě s případy, které ukazují na některé nejasnosti, nebo nepřesnosti v otázkách obsahu pojmu manévř, zejména v obsahu pojmu „formy manévřu“ (častěji používaného jako „formy operačního manévřu“).

Dnes už ale máme řadu konkrétních výsledků socialistického vojenského umění, o které se v naší teoretické práci i v praxi můžeme opřít a tyto nejasnosti odstranit.

V Moskvě byl v minulém roce vydán „Kratkij slovar operativno-taktičeskich i obščevojennyh slov (terminov)“. V tomto slovníku, který je nejnovějším materiálem tohoto druhu, najdeme tyto základní definice pojmu manévř a jeho odvozenin:

„Manévř — organizované přemísťování vojsk v průběhu boje, prováděné za účelem vytvoření nejvýhodnějšího uskupení vlastních sil a prostředků a zaujetí jimi nejvýhodnějšího postavení vzhledem k nepříteli s cílem způsobit mu porážku silnou palbou a zdrucujícím úderem“.

„Manévřovost — stupeň způsobivosti vojsk a bojové techniky k rychlému provedení manévřu“.

„Manévřování na bojišti — změny v uskupení sil a prostředků, provedené v soulase se situací vzniklou na bojišti“.

„Forma manévřu — způsob vytvoření nejvýhodnějšího uskupení sil a prostředků a

zabezpečení jeho nejlepšího postavení vzhledem k nepříteli. Základními formami manévřu v útočném boji jsou obchvat a obejítí. Úspěšné využití těchto forem manévřu zabezpečuje obklíčení a zničení nepřítele, nebo jeho zajetí.

V některých případech, podle nařízení velení operačních svazů, může být použita zvláštní forma (druh) manévřu — odchod.

Tento manévř se používá v těch případech, kdy dočasná ztráta částí území dává možnost výrazně změnit nevýhodnou situaci a zaujmout vlastními vojsky výhodnější postavení“.

Tolik toho najdeme o problematice manévru v nejnovějším sovětském terminologickém slovníku. Uvedené definice (v mém vlastním překladu), ve zhuštěné formě vyjadřují správný obsah soudobého manévru a mohou nám posloužit jako východisko k dalšímu rozboru otázky.

Manévr je, jak vidíme, zobecněným pojmem pro celý rozsah vojenského umění. Proto k upřesnění rozsahu manévru používáme pojmů manévr strategický, operační nebo taktický, které v podstatě naznačují cíl a rozsah manévru na jednotlivých stupních velení.

V praxi ovšem nemůžeme vystačit ani s tímto upřesněním rozsahu manévru. V každé konkrétní situaci, kterou v boji řešíme, má totiž obsah manévru i jinou náplň, zejména pokud se týká významu a váhy jeho jednotlivých prvků a způsobů provedení. Pro řešení konkrétní situace zdaleka nestačí rozhodnutí provést taktický nebo operační manévr.

Rozmanitost soudobého boje, stále narůstající možnosti vojenské techniky a jejich vliv na způsoby manévru si proto postupně vynucují stále pestřejší paletu výrazů, konkretizujících jednotlivé prvky a způsoby provedení té oné formy manévru, jehož podstata se při tom nemění. Proto mluvíme o manévru po zemi, vzduchem, o manévru leteckém, o manévru pochodem, přesunem, nebo přepravou, o manévru různým druhem vojska, o manévru palbou, zátarasy, zásobami, zdravotnickými nebo technickými prostředky a podobně.

Různorodost a složitost soudobého boje zpravidla vyžaduje, aby při uskutečňování kterékoli z forem manévru bylo současně použito manévru nejrůznějšími prvky a nejrůznějšími způsoby. Složitost soudobého boje se nám zákonitě odráží i ve složitosti manévru. Tato složitost manévru tkví zejména v tom, že v každém konkrétním případě bude význam jednotlivých prvků a způsobů provedení manévru různý. V procesu vývoje vojenského umění můžeme jasně sledovat, jak se význam jednotlivých prvků a způsobů provedení manévru postupně mění. Na příklad před druhou světovou válkou, a ještě v jejím počátku, měl značný význam manévr jízdou, který dnes v soudobých armádách téměř vymizel. Na druhé straně třeba manévr palbou, ještě na počátku poslední války, nepřesahoval svým významem taktický rámec, pak přerůstal do operačního umění a dnes vlivem rozvoje vojenské techniky, zejména raketových zbraní, má rostoucí význam nejen v taktice a operačním umění, ale rozhodující význam i v oblasti strategie.

Z toho tedy vyplývá požadavek správně chápat nejen obsah obecného pojmu manévr v soudobém boji, ale za účelem jeho správného a efektivního využití mistrovsky ovládat všechny způsoby jeho provedení a správně ocenit význam jeho jednotlivých prvků a způsobů provedení pro řešení konkrétní situace.

V poslední době nám další rozvoj vojenské techniky a jemu odpovídající rozvoj vojenského umění přináší řadu podstatně nových pohledů na pojetí obsahu soudobého manévru a zejména jeho úlohy v jednotlivých oblastech vojenského umění. Tyto vlivy musí naše vojenské umění teprve vyhodnotit, aplikovat na naše konkrétní podmínky a možnosti a vyvodit z nich potřebné závěry.

Podstatné změny v pojetí obsahu a významu manévru v soudobých podmínkách a i v jiných otázkách vojenského umění, přinesl v poslední době zejména bouřlivý rozvoj raketové techniky a ty obrovské úspěchy, které v tomto oboru dosáhla zejména sovětská věda a technika. Vliv rozvoje raketové techniky na rozvoj vojenského umění se právě v současné

době projevuje velmi výrazně a v pravém slova smyslu si vynucuje přehodnocení a kvalitativně nové pohledy na některé zásadní otázky vojenské vědy jako celku a dílčí otázky vojenského umění.

Jasným důkazem toho jsou ty závěry, které vyplývají z projevu soudruha Chruščova na zasedání Nejvyššího sovětu SSSR dne 14. ledna t. r. v souvislosti s návrhem na další snížení ozbrojených sil SSSR. *V tomto projevu, který je školou marxistické dialektiky a který se v příslušných statích přímo zabývá podstatnými otázkami vojenské vědy, je uvedena celá řada závěrů, které nemohou zůstat bez výrazného vlivu na pojetí a chápání některých otázek vojenského umění a tím i na chápání otázek manévru v soudobých podmínkách.*

Není cílem mého článku zabývat se podrobně všestranným významem závěrů v tomto projevu uvedených. Jejich správná aplikace do celé hloubky a šířky vojenské vědy bude vyžadovat ještě mnoho studia. Je přirozeně velmi obtížné zabývat se jen některými otázkami vyplývajících z tohoto projevu, protože je třeba mít neustále na zřeteli dialektickou vazbu obsahu projevu a vzájemnou souvislost a závislost jeho jednotlivých statí. Chci se jen pokusit v rámci, který dovoluje článek, všimnout si některých otázek, které z projevu vyplývají ve vztahu k pojetí soudobého manévru.

První závěr, který z obsahu projevu vyplývá pro vojenské umění, je podle mého názoru ten fakt, že *raketové zbraně a jejich možnosti přinášejí s sebou mimo jiné i podstatnou změnu v obsahu a vzájemném poměru operačního umění a strategie.*

Různé druhy a typy raketových zbraní mohou mít a mají přirozeně různý význam v jednotlivých oborech vojenského umění. Proto při úvahách o jejich vlivu musíme mít vždy na zřeteli rozdíl ve vlivu a významu raket strategického, operačního nebo taktického dosahu. I když můžeme předpokládat, že vliv raketové techniky na operační umění a taktiku bude značný a dále poroste, ukazuje se, že *hlavní těžiště významu raketových zbraní pro vojenské umění je třeba hledat v oblasti strategie, kde se projeví nejvýrazněji a kde přivedou kvalitativní změny v pojetí některých otázek.*

Strategie dostává raketami do rukou zbraň, která jí umožňuje podstatně a přímo ovlivňovat plnění strategických úkolů. Balistické rakety SSSR, létající fantastickou rychlostí 26 000 km v hodině a dosahující na vzdálenost více než 12 000 km přesností rovnající se zhruba $\frac{1}{6}$ promile vzdálenosti, jsou toho jasným důkazem. To je zcela nový aspekt ve strategii. Není proto divu, že tak nebyvale přesný dopad makety hlavičky rakety do určeného prostoru rozvinl nejen hladinu Tichého oceánu, ale hladinu obdivu světové veřejnosti nad takovými úspěchy sovětské vědy a techniky.

Promítneme-li si tuto skutečnost do vojenského umění a pochopíme-li správně její reálné důsledky, vidíme, že taková skutečnost nemůže zůstat bez podstatného vlivu na řešení celé řady otázek vojenského umění. Ve světle této skutečnosti se po mém soudu mění i způsoby plnění hlavního úkolu boje „zničit síly nepřítele, jeho prostředky a zbavit ho schopnosti odporu“. Ještě včera byl tento hlavní úkol boje proveditelný jen stra-

tegickým manévrem, uskutečňovaným řadou pozemních a vzdušných operací. Neboli tento úkol, který strategie stanovila a konkretizovala časově a prostorově, plnilo strategii podřízené operační umění a taktika. Dnes značnou část tohoto úkolu, ovšem kvalitativně nově pojatého, může plnit strategie svými prostředky přímo. Těmito prostředky jsou právě strategické raketové zbraně, umožňující manévr palbou strategického významu.

Palebná síla vojsk, která v procesu vývoje z oblasti původně taktické postupně přerůstala do oblasti operační, se dnes stala jedním z rozhodujících prvků strategického významu. Její kvalitativně nový obsah, jak vyplývá i z projevu soudruha Chruščova, *podstatně ovlivňuje i novou náplň pojmu „obranyschopnost země“*. Přitom je třeba zdůraznit, že toto pojetí je výrazným politickým projevem důsledné mírové politiky SSSR a staví výrazné kritérium pro posouzení agresivnosti nebo mírumilovnosti politiky existujících společenských a státních zřízení.

Na první pohled by se mohlo někomu zdát, že praktické projevy tohoto vlivu, které našly výraz ve snížení počtů ozbrojených sil SSSR, se dostávají do rozporu s dosavadními závěry o masovosti soudobé války. To by ale byl zásadní omyl. Je sice faktem, že se i tady projevuje všeobecně platná zásada, že „technika šetří lidi“, ale smysl této zásady je třeba správně chápat. Rozhodně by bylo nesprávné a nedialektické, kdyby podobné úvahy měly vyústit do nějakého nevědeckého extrému „knoflíkové války“ bez lidí, nebo jiného extrému.

Tyto změny nemají s podobnými nevědeckými teoriemi naprosto nic společného. Podstatou těchto změn je další zákonitý rozvoj vzájemných vztahů strategie a ekonomiky a jsou jeho praktickým projevem. Soudobá válka i nadále a právě tím více v podmínkách vlivu a možností raketových a nukleárních zbraní, vyžaduje k dosažení vítězství maximálního vypětí veškerých morálně politických a ekonomických sil státu. Nové ale v tomto vztahu je to, že *těžiště soudobé války se právě možnostmi raketových a nukleárních zbraní do značné míry přesunuje z fronty do týlu*. Soudruh Chruščov ve svém projevu o tom říká: „*Válka by začala především v týlu bojujících zemí . . .*“ Bojující armády jsou čím dále tím závislejší na stavu ekonomiky státu. Týlem bojující armády už není jenom vlastní území, zejména územně malého státu, ale území celého bloku, celé koalice států. Rostoucí palebná síla nových zbraní logicky vede k zmenšení počtu těchto zbraní potřebných k splnění určitého úkolu. Současně ale narůstající konstrukční a výrobní složitost těchto zbraní a jejich vysoká náročnost na obsluhu a zabezpečení jejich činnosti vyžaduje stále masovější účast bojujících národů. *Proto při stále složitější výzbroji soudobé armády přestává hrát rozhodující roli „počet bodáků“ a hraje rozhodující roli její palebná síla, morálně politická a materiální základna*. Při zvýšeném účinku soudobých bojových prostředků narůstají i možnosti a rozsah ztrát, narůstá prostor, na kterém nepřítel může tyto ztráty způsobit, narůstá závažnost ztrát a narušení ekonomiky státu, narůstá materiálová náročnost války a tím narůstá i potřeba a význam záloh lidí a materiálu všech druhů.

Právě v dnešním období bouřlivého vývoje nové techniky a jejího vlivu se znovu výrazně potvrzuje marxisticko-leninská téze o tom, že ozbrojený

zápas mění svou tvářnost a rozvíjí se v souladu s rozvojem společnosti a jejich výrobních sil. Závažné závěry sovětské vojenské vědy, obsažené v projevu soudruha Chruščova, to výrazně potvrzují.

Další otázkou, která vyvstává v souvislosti s významem a důsledky tohoto strategického manévru palbou, je otázka jeho vlivu na pojetí a význam prvku překvapení. Soudruh Chruščov tuto otázku rozebírá ve stati, kde posuzuje možnosti nepřítele využít prvku nenadálosti napadení raketovými a nukleárními zbraněmi k zajištění převahy pro vítězství. Na otázku, zda nepřítel může faktorů nenadálosti využít, odpovídá přímo: „Nikoli.“ Moderní prostředky vedení války nedají tuto převahu ani jedné zemi.

Znamená to snad, že prvek překvapení pozbyl v soudobém boji náhle svůj význam? Rozhodně ne. Je třeba si uvědomit, že tento závěr se týká strategie a v ní zejména počátečního období války. *V měřítku operačně taktickém zůstává prvek překvapení i nadále jedním z důležitých předpokladů úspěchu v operaci (boji).* Znamená to ale současně nové pojetí významu a možností strategického překvapení, zejména ve vztahu k závěrům a těm úkolům, které mu ukládá buržoazní vojenská věda. I když tento závěr nevylučuje možnost takového šíleného pokusu, o kterém soudruh Chruščov říká, že „samozřejmě za šílence se nelze zaručovat“, dokazuje, že ve strategickém měřítku, při stávající převaze ve vědě a technice, morálně politického a ekonomického potenciálu socialistického tábora, je ne-logické očekávat od nenadálého napadení, i kdyby se zdařilo, takové výsledky, které od něj očekává buržoazní vojenská věda.

Je to tedy především studená sprcha pro některé příliš horké hlavy vojenských teoretiků Západu.

Nebylo by ovšem správné, tyto závěry z oblasti strategie dogmaticky přenášet beze změn do oblasti operačního umění a taktiky. I když strategické závěry přirozeně ve větší či menší míře ovlivní i pojetí otázky v operačním umění a taktice, je třeba pečlivě vážit jejich aplikaci do těchto oblastí.

Další podstatnou změnou, kterou přináší vliv raketových zbraní do pojetí problému manévru, je otázka jejich vlivu na pojetí pojmu, či lépe řečeno na splnění úkolu — *zmařit útok nepřítele.*

V první světové válce tento úkol plnily převážně pěchotní zbraně, hlavně kulomety a později dělostřelectvo. Jeho plnění bylo tedy záležitostí taktiky. V poslední válce vlivem letectva a zvětšených dostřelů dělostřelectva se postupně zvětšovala hloubka toho prostoru, v kterém tento úkol byl plněn a jeho plnění přerůstalo do oblasti operačního umění. Dnes raketové zbraně, jako nosiče nukleárních nábojů, jejichž účinek podstatně zvýšil realnost splnění tohoto úkolu, dávají ve značném měřítku tuto možnost strategii a přenášejí těžiště plnění tohoto úkolu na oblast ekonomiky státu, tedy na

materiální základnu agresivních armád. To znovu jasně potvrzuje převládající strategický význam raketových zbraní, jejichž úkolem by bylo zmařit útok nepřítele v případě jeho pokusu o napadení. To je v podstatě obsaženo ve slovech soudruha Chruščova „... mohli bychom zemi, nebo země, které by nás napadly, doslova smést z povrchu zemského“. I tento závěr, který se zase týká především oblasti vysoké strategie, potvrzuje absurdnost a šílenství války v soudobých podmínkách. Tím ovšem toto nebezpečí není ještě odstraněno. Dokud budou podobní šílenci žít, je třeba obranyschopnost země zabezpečovat.

Bylo by proto omylem domnívat se, že veškeré úkoly v eventuální příští válce by plnila strategie a že v důsledku vlivu raketových zbraní se operační umění a taktika stala přežitkem minulosti. Ani raketové zbraně nejsou všemocné a nemohou řešit všechno.

Není ovšem sporu o tom, že vzájemný poměr a náplň jednotlivých oblastí vojenského umění, tedy strategie, operační umění i taktika doznají některých výrazných změn i ve svých úkolech. Raketové zbraně a jejich nejvýraznější projev — manévr palbou — jistě změní jejich specifickou váhu a náplň. Do jaké míry a v jakém směru — to stanovit je teď nejdůležitějším úkolem vojenského umění.

Je třeba vzít současně v úvahu, že raketové a perspektivní nové zbraně, o nichž soudruh Chruščov prohlásil „... to je něco neuvěřitelného“, jsou bezesporu i mohutným a účinným faktorem boje za mír. Jsou jistě bolestivou uzdou té dávno už zbankrotělé historické a dnes už jen hysterické „pozice síly“ imperialismu.

Vliv raketových zbraní se přirozeně neomezuje jen na oblast strategie. Jejich použití v operačně taktickém měřítku působí přirozeně i na obsah a způsoby manévru v této oblasti.

Všimněme si na příklad toho, jak mění třeba způsoby manévru prováděného s cílem „soustředit úsilí vojsk do určitého prostoru“.

V každém případě je cílem takové činnosti vytvořit si podmínky k zničení živé síly a bojové techniky nepřítele v tomto prostoru. Bylo by jistě předčasné a nesprávné tvrdit, že k splnění takového úkolu není dnes už vůbec třeba soustředit do tohoto prostoru nebo jeho blízkosti vlastní vojska.

Faktem ale zůstává, že vlivem nových bojových prostředků, zejména raketových zbraní, bude v operaci (boji) hrát manévr palbou čím dál tím větší roli. Soudobá bojová technika, především raketová, a zejména při použití atomových zbraní, dovoluje už dnes podstatnou část tohoto úkolu a právě tu nejtěžší jeho část — „fyzické ničení nepřítele“, plnit manévrem palbou, aniž by k tomuto účelu bylo třeba provádět manévr vojsky a jejich bojovou technikou.

Z uvedené tendence vývoje nelze ovšem dělat nějaké fantastické a nereálné závěry, protože tady hraje roli celá řada jiných otázek. Dá se ale soudit, že význam manévru palbou i v operačně taktickém měřítku se bude zvyšovat a že bude podstatně ovlivňovat nejen způsoby provedení

manévru a bojové činnosti vojsk, ale i jejich organizaci a výzbroj. V těchto podmínkách při provádění manévru vojsky a bojovou technikou začne nabývat významu prvek „rychlého a dovedného využití účinků manévru palbou“ na úkor prvku využití manévru silami a prostředky k tomu, aby byly nepříteli způsobeny ztráty“ — protože ty už byly nepříteli způsobeny manévrem palbou.

Např. operační svaz vybavený dostatečným počtem přesných raketových zbraňů bude moci celou řadu úkolů podpory vojsk, zejména boj s raketami nepřítelů, jeho dělostřelectvem, letectvem, zálohami a protiúdernými uskupeními, plnit na celou hloubku operace a v celé šířce pásma, aniž by tyto prostředky musely sledovat vojska — a provádět tedy manévru s cílem zabezpečit podporu vojsk. Tato perspektiva, která se jasně rysuje, se stává jedním z nových rysů soudobého manévru.

Manévru palbou v tomto pojetí totiž podstatně zrychluje rychlost zásahu do určeného prostoru, dovoluje rychle přenášet úsilí vojsk z jednoho směru na druhý, zkracuje podstatně čas potřebný k celkovému uskutečnění manévru a jeho podstatnou výhodou je to, že zmenšuje rozsah manévru po komunikacích. Tím v podstatě vyhovuje všem těm požadavkům, které soudobé podmínky kladou na bojovou činnost vojsk.

Tyto vlastnosti nové bojové techniky nemohou přirozeně zůstat bez vlivu nejen na způsoby bojové činnosti vojsk, ale i na jejich organizaci a zákonitě v dalším procesu vývoje i na význam jednotlivých druhů vojsk v soudobé operaci, stejně tak, jako musí ovlivnit i celou řadu otázek materiálně technického a zdravotnického zabezpečení operace.

Jsme svědky toho, že rozvoj raketové a nukleární techniky podstatně ovlivnil význam např. letectva a válečného námořnictva, o nichž říká soudruh Chruščov ve svém projevu, že se „neomezují, ale nahrazují“, jsme svědky vzniku nového druhu vojska — raketového; tento vývoj jistě není ani zdaleka ukončen a bude pokračovat.

■
⁴Ve světle těchto skutečností by mohla vzniknout otázka, jak je tomu vlastně teď s významem manévru v zduchem, kterému jsme začali přikládat takovou důležitost, když se letectvo nahrazuje?

Manévru vzduchem rozhodně ani v těchto podmínkách nepozbývá svého narůstajícího významu. Nasycenost a namnoze už přesycenost bojiště dopravní a bojovou technikou si to v každém případě vynutí. Víme, že otázka pohybu po komunikacích začala působit vojenskému umění vážné starosti, protože hrozilo nebezpečí, že se vysoký stupeň motorizace a mechanizace vojsk bez kvalitativně nového řešení převrátí ve svůj protiklad a způsobí snížení pohyblivosti vojsk. Proto se také zájem vojenského umění, zejména po zavedení vrtulníků, obrátil do vzduchu.

Tento zájem trvá a bude trvat i nadále. Manévru vzduchem neztrácí svůj význam, ale naopak jeho význam dále poroste a myslím, že úměrně s rozvojem raketové techniky. Ovšem jeho obsah, náplň a způsoby provedení se mohou podstatně a kvalitativně měnit. Prostě řečeno záleží na

tom, co se bude vzduchem přepravovat, jakými prostředky a s jakým cílem. Jistě nebudeme přepravovat vzduchem k cíli letecké pumy, když tento úkol daleko rychleji, přesněji a efektivněji splní raketa. Nebudu vzduchem přepravovat hlavňové dělostřelectvo a střelivo k němu, když mohou tento úkol splnit přímo úderem raketových zbraní. Nebylo by jistě správné počítat v budoucnu s podporou vojsk drahými a málo efektivními stíhači bombardéry, kteří k dopravě náboje na cíl potřebují letadlo, letiště a složitý naváděcí systém, když týž úkol daleko rychleji splní raketa; totéž se týká stíhačů. Proto tyto druhy letectva se raketami nahrazují. Na druhé straně však zatím neztrácí význam dopravní letectvo a zejména vrtulníky. Zatím! Je přirozené, že prostředky tohoto druhu letectva se budou rychle měnit a v perspektivě mohou přecházet na systém raket. To ale na podstatě věci, na podstatě manévru vzduchem nic nemění.

Jistěže vliv raketových zbraní zvyšuje význam výsadekových vojsk, i když náplň jejich úkolů se může podstatně měnit. Potrvá-li jejich potřeba dostatečně dlouho, jistě se jejich úkoly, vzhledem k možnostem raketových zbraní a jejich významu v oblasti strategie i operačního umění, mohou kvalitativně změnit. To je ovšem perspektiva. Zatím není, myslím, sporu o tom, že narůstá význam kombinace manévru palbou s manévrem vzduchem, jejíž projevy mohou mít podstatný vliv na změnu zásad a náplně operačního umění i taktiky.

V našich nových řádech jsou jako základní formy manévru v útočném boji uváděny obchvat a obejítí.

Tyto formy manévru jsou definovány takto:

„Obchvat — je manévr směřující k provedení úderů do boku a týlu nepřítele. Provádí se v bezprostředním taktickém a palebném styku s vojsky útočícími čelně.

Obejití — je hlubší manévr k provedení úderů do boku a týlu nepřítele. Provádí se v taktické (operační) součinnosti s vojsky útočícími čelně.

Nejrozhodnějších výsledků při ničení nepřítele možno dosáhnout obchvatem nebo obejitím obou jeho boků“.

Tyto definice jsou sice všeobecně známe, ale je zajímavé, že právě v jejich používání se nejčastěji dopouštíme chyb.

Pojmu obejítí se v praxi používá vcelku zřídka, ačkoli právě obejítí je svým obsahem typičtější formou manévru, zejména v soudobých podmínkách, než obchvat. A právě pojmu obchvat používáme nejvíce

a často v takových vazbách, jako je „hluboký obchvat“ a podobně. Zpravidla obsahově zaměňujeme obchvat za obejítí. Tyto nesprávnosti jsou snad způsobeny do určité míry i ne právě libozvučným slovem obejítí, které, jak nám potvrzuje praxe, se vžil velmi málo.

V soudobých podmínkách k tomu přistupuje i jiná otázka. Celý rozdíl mezi těmito, jinak v podstatě stejnými formami manévru spočívá právě v tom „taktickém a palebném styku“, nebo v „taktické (operační) součinnosti“.

Jsem toho názoru, že v soudobých podmínkách boje, charakterizovaného mimo jiné bojovou činností vojsk na samostatných směrech a nesouvislou frontou, i když přirozeně podstata rozdílu zůstává, jeho význam se do značné míry stírá, a při soudobých rychlostech a způsobech manévru nemá už tak podstatného významu, jako měl kdysi. Dnešní vlastnosti bojové techniky, zejména raketové, reaktivního dělostřelectva a letectva, konečně i zvýšené dostřely kla-

sického dělostřelectva a časté použití vzdušných taktických i operačních výsadek, do značné míry mění obsah a význam problému palebné součinnosti. Podle mého názoru by bylo možné uvažovat o sloučení obou těchto termínů pod termín „obchvat“ a ty stávající jejich rozdíly ponechat jen jako rozdíly podmínek, v nichž se obchvat provádí: Myslím, že oba termíny se udržují tak trochu setrvačností a že jejich sloučení by přispělo k zjednodušení terminologie a odstranilo by celou řadu chyb, kterých se stejně dopouštíme.

Dokud ovšem tyto termíny jsou uváděny v našich řádech, je třeba je správně používat, vykládat je jednotně a nezaměňovat jejich smysl.

V souvislosti s otázkou forem manévru je třeba se zmínit o tom, že v teorii i v našich řádech se mluví o jednotlivých formách manévru zpravidla v útočném boji. U obchvatu je sice zdůrazněno, že tohoto způsobu manévru může být využito i v jiných druhích boje, ale přesto by mohl vzniknout dojem, že manévry je vlastní a typický jenom pro útočný boj a že např. není typický pro soudobou obranu. To by ovšem byl naprosto chybný závěr. Naše vojenské umění pokládá útočný boj za základní druh boje, jediný, kterým je možno dosáhnout úplného zničení nepřítele. Není sporu o tom, že se v útočném boji projevuje základní prvek manévru — pohyb daleko výrazněji, že je v tomto druhu boje nejtypičtější a že proto je mu tam věnována největší pozornost.

To ovšem zdaleka neznamená, že soudobá obrana je druhem boje, pro který manévry není typický a kde se používá jen zřídkakdy. Takové pojetí obrany by neodpovídalo soudobým podmínkám a požadavkům, které na ni klademe. My naopak od soudobé obrany žádáme, aby byla vysoce aktivní. V každém prvku aktivity obrany, ať už jde o úder před přední kraj, protizteč, nebo protiúder, nebo konečně o protipřipravu, v které manévry palbou hraje významnou roli, nebo o manévry vojensky k oklamání nepřítele o vlastní operační (bojové) sestavě, vždy najdeme jako

základní prvek pohyb — tedy manévry. Soudobá obrana, jako kterýkoli jiný druh boje, je bez manévru nemyslitelná, protože každá pasivita v soudobém boji vede ke ztrátě iniciativy a k porážce a tím více v obraně, kterou zpravidla používáme v podmínkách pro vlastní vojska méně výhodných a při převaze nepřítele. I když celkový ráz soudobé obranné operace je obranný, vedou vojska při všech projevech aktivity obrany zpravidla bojovou činnost útočného charakteru a právě tato aktivní činnost vojsk spolu s dovedným používáním atomových zbraní dává soudobé obraně její nový obsah a charakter.

Proto vojska mohou při aktivní bojové činnosti v obraně používat v podstatě stejných forem manévru jako v útočném boji. Při úderu před přední kraj, stejně jako při protizteči nebo armádním protiúderu, může být použito čelního úderu, obchvatu nebo i obejití, zejména v podmínkách boje vedeného na nespojitelné frontě a v širokých pásmech.

Je tedy i soudobá obrana, jako kterýkoli druh soudobého boje, „plná manévru“ všech druhů — a to je právě tím jejím novým rysem, který je za používání zbraní hromadného ničení zdůrazněn.

Jedním ze základních charakteristických rysů soudobého boje je jeho dynamičnost. To v podstatě znamená rychlý a prudký spád boje, časté a náhlé změny situace a vysoké tempo bojové činnosti vojsk — prostě nepřetržitý neklid na bojišti.

Podstatou dynamičnosti boje je nepřetržitý sled manévru všech druhů silami a prostředky, takže je to vlastně manévry, který je nejvýraznějším projevem dynamičnosti boje. Setkáváme se ale často s formulacemi, které dynamičnost soudobého boje přičítají výhradně zbráním hromadného ničení, zejména atomovým zbráním. To se stalo vcelku běžným zjevem a zvyklostí, ačkoli to není docela správné a přesné.

Atomové zbraně a ostatní prostředky hromadného ničení bezesporu svými účinky ve značné míře vytvářejí podmínky pro dy-

namický charakter boje a přímo ho vyžadují, má-li jejich účinků být využito efektivně. Přesto ale tyto zbraně nejsou základní příčinou a předpokladem dynamického charakteru boje. Základní podmínkou dynamičnosti soudobého boje je především stav a vlastnosti bojové a dopravní techniky všech druhů a schopnost vojsk k jejich plnému využití.

Důkazem toho je i ta skutečnost, že známe i z nedávné historie příklady válek, které je možné plným právem označovat jako války manévrové, charakterizované všemi základními rysy dynamičnosti boje, i když přirozeně v měřítku úměrném stavu bojové a dopravní techniky. A v těchto válkách nebyly použity žádné zbraně hromadného ničení.

Atomové zbraně manévrovost vyžadují, vytvářejí pro ni podmínky, ale samy o sobě ji neumožňují. Sražení armád plně motorizovaných a mechanizovaných by mělo jistě dynamičtější charakter bez použití atomových zbraní, než sražení armád bez moderní bojové a dopravní techniky, v kterém by bylo použito třeba i atomových zbraní.

Několik slov k manévru schopnosti vojsk.

Schopnost vojsk k provedení manévru je rovněž určována především kvalitou techniky, kterou mají vojska k dispozici, a stupněm jejího zvládnutí vojsky. Jedna věc je schopnost vojsk k manévru — tedy hlavně jejich technické možnosti manévru uskutečnit a druhá věc je pohotovost vojsk k jeho provedení. Vojska schopná nějaký manévr provést nemusí být ještě k jeho provedení pohotová. Neuvádím to proto, abych se zabýval nějakými zbytečnými sofizmaty, ale chci tím zdůraznit význam techniky všech druhů pro soudobý manévr. Manévr v soudobých podmínkách je ještě často chápán jako záležitost převážně „operátorská“. Ve skutečnosti však *základním rysem soudobého manévru je jeho rys technický*. To „operátorství“ je položeno do jeho zámyslu, cíle a způsobů zabezpečení, ale celé jeho provedení je ve své podstatě zá-

ležitostí hlavně technickou. Jsou to především kvality soudobé techniky všech druhů a stupeň jejího zvládnutí lidmi, které jsou určujícím prvkem soudobého manévru.

Pohotovost vojsk k provedení manévru je pak jejich schopnost a všestranná připravenost kdykoli rychle a dovedně využít všech vlastností techniky k provedení manévru.

Je tedy hlavním problémem soudobého manévru problém technický, a to se týká technických znalostí lidí i kvality techniky. Je to v podstatě problém, jakými prostředky, co nejrychleji a neefektivněji uskutečnit základní myšlenku manévru a splnit jeho cíl. *Soudobý manévr se provádí technikou a bez techniky není myslitelný.*

Protože techniku obsluhují lidé a technika je beztrždní a slouží komukoli, vznikl zcela zákonitě vedle otázek morálně politických kvalit vojsk i problém jejich technické úrovně. Pokládáme-li dnes manévr za jeden ze základních předpokladů úspěchu v boji a techniku za základ manévru, pak otázka technické úrovně vojsk a zejména velitelského sboru se docela zákonitě musela stát jednou ze základních otázek doby.

Vševojskový velitel při stanovení cíle a druhu manévru nemůže už myslet, jak se dosud říká jenom „vševojskově“, ale zároveň a hlavně „technicky“. Já se ovšem domnívám, že rozdělovat v soudobých podmínkách takto pojmy už zdaleka neodpovídá současným požadavkům, protože dnes ve vojenství neexistuje žádný typ velitele, který by nepotřeboval technických znalostí. Soudobým manévrem zdaleka nejsou jenom ty pověstné „šipky“ — to jsou především stovky a tisíce koňských sil, tuny stěliwa a materiálu všech druhů, to jsou motohodiny tanků, stav jejich motorů a pásů, to jsou odpalovací zařízení, letiště a silnice a především lidé a jejich schopnosti a rozhodnost přivést prostředky k ničení nepřítelů včas a v bojeschopném stavu na určené místo. Proto je soudobý boj tak náročný a tak složitý. Právě ten fakt, že soudobý boj je „plný manévru“ všeho druhu,

prováděného v nepřetržitém sledu nejrůznějšími prostředky a způsoby, potvrzuje, že soudobý manévř je neoddělitelnou součástí soudobého boje a je jeho nejtypičtější-

ším rysem. Proto také právem mluvíme o „manévřovém“ charakteru soudobé operace (boje) a manévřu v něm přikládáme rozhodující význam.

K otázce „zabezpečení manévřu“.

Jako každé zabezpečení vůbec, tak i zabezpečení manévřu je v podstatě souhrnem všech těch opatření, která provádíme k všestrannému zajištění úspěšného provedení manévřu.

Myslím ale, že bychom pojmu „zabezpečení manévřu“ v jeho obecném smyslu neměli vůbec používat. Nejsou pro to vlastně žádné důvody.

Manévř totiž není žádným zvláštním druhem bojové činnosti vojsk a proto ani jeho zabezpečení nemůže být žádnou zvláštní činností, charakteristickou jenom pro manévř.

Manévř, jako organická a neoddělitelná součást soudobého boje, se vlastně zabezpečuje v rámci zabezpečení boje (operace) ve všech těch oblastech, v kterých se boj zabezpečuje — tedy v oblasti politické, bojové, operační, materiální, technické, zdravotnické, ženižní atd. Žádné zvláštní zabezpečení, typické a nutné jenom pro manévř, vlastně neexistuje a proto také podle mého názoru neexistuje nebo neměl by existovat obecný pojem „zabezpečení manévřu“. Takový pojem nemá a nemůže mít jasně stanovený obsah, specifický pro manévř.

To ovšem na druhé straně neznamena, že plánujeme-li manévř, nemáme co zabezpečovat, nebo, že jde o nějakou činnost, která je „automatická“.

Zabezpečujeme-li každou bojovou činnost vojsk, zabezpečujeme přirozeně i každý manévř, jako její součást. Přikládáme-li manévřu v soudobém boji tak veliký význam, musíme stejný důraz klást i na zabezpečení jeho úspěšného provedení.

V zásadě můžeme říci, že taktický manévř se zabezpečuje všemi prvky bojového zabezpečení, kterými se zabezpečuje boj po stránce materiální, technické, zdravotnické a po linii jednotlivých druhů vojsk.

Od rozsahu a druhu manévřu a způsobů jeho provedení bude pak záviset i rozsah a význam jednotlivých prvků jeho zabezpečení. Význam a rozsah jednotlivých prvků zabezpečení bude v každém konkrétním případě jiný. Budu-li na příklad zabezpečovat manévř palbou, bude mimo jiné mít rozhodující význam třeba průzkum cílů a nebude mít význam ženižní zabezpečení tohoto manévřu. Naproti tomu přesunují-li divizi z hloubky do prostoru denního odpočinku v noci, nebude zase mít význam průzkum cílů, ale bude mít rozhodný význam ženižní zabezpečení přesunu. Prostě zabezpečení manévřu není žádný obecný pojem s přesně vymezeným obsahem, ale každý manévř v závislosti od jeho druhu, rozsahu a způsobů provedení budeme zabezpečovat jinak. Jinak letištní manévř a jinak obejítí a úder do boku po průlomu fronty.

Při tom ovšem pro zabezpečení úspěšného manévřu neztrácejí na významu ani ty prvky a požadavky, které mají všeobecnou platnost pro soudobý boj.

Jedním z takových významných prvků zabezpečení úspěchu manévřu je jeho utajení.

Cílem utajení manévřu je dosáhnout jeho provedením překvapení nepřítele. Přikládáme-li v soudobém boji překvapení takový význam, tím větší význam má při provádění manévřu, i když to není charakteristické jen pro manévř.

Překvapení není v každém jednotlivém případě trvalým prvkem boje, i když je jeho

trvalým požadavkem. Těžiště překvapení v konkrétní situaci leží v zahájení bojové činnosti vojsk. Proto těžiště utajení manévru, jehož cílem je dosáhnout překvapení, musí ležet v období do zahájení bojové činnosti vojsk, tedy v období, kdy si manévrem vytvářím pro dosažení překvapení předpoklady. V tom je právě smysl toho „přemísťování sil a prostředků v boji k vytvoření výhodného uskupení a jeho výhodného postavení vzhledem k nepříteli“.

Právě proto *utajení manévru je jedním z rozhodujících činitelů v soudobém boji*. Dosahujeme ho celou řadou vzájemně na sebe navazujících opatření, která budou zase v každé konkrétní situaci jiná. Sem však patří vždy utajení zámyslu operace (boje) a všeho co s ním souvisí, skryté rozmístění vojsk v operační (bojové) sestavě, skrytý přesun a zaujetí výchozích prostorů nebo palebných postavení, utajení místa a doby zahájení bojové činnosti atd.

Dalším takovým nezbytným předpokladem zabezpečení úspěšného provedení manévru je jeho včasné a správné předvídání.

Předvídat vývoj boje je základním požadavkem jeho soudobých podmínek. V podstatě to znamená správně a včas předvídat zámysl nepřítel a jeho manévry a podle toho a vlastního zámyslu předvídat včas potřebu provedení manévru vlastních sil a prostředků k tomu, aby byly vytvořeny výhodné podmínky k uchopení iniciativy v boji a ke zničení nepřítele. *Proto správné a včasné předvídání průběhu operace (boje) je převážně předvídáním potřeby jednotlivých druhů (forem) manévru a způsobů jeho provedení.*

Jestliže jsme došli k závěru, že bez manévru není myslitelný žádný druh soudobého boje a že základním prvkem soudobého manévru je technika, pak z toho vyplývá, že jedním z nejdůležitějších rysů zabezpečení soudobého manévru, který je společný všem jeho formám i způsobům provedení, je jeho **technické zabezpečení**.

Spolehlivé technické zabezpečení manévru všech druhů vyžaduje ovšem dokonalou znalost současného stavu, vlastností a možností té techniky, která je hlavním prostředkem zabezpečovaného manévru. Jedině s těmito znalostmi může velitel určit reálné cíle manévru a ten způsob jeho provedení, který zabezpečuje nejefektivnější využití všech vlastností a možností techniky.

Z našich cvičení máme dostatek příkladů o tom, že nereálně stanovené cíle manévru, nesplněné předpokládané časové nebo prostorové normy, stejně jako neúspěch zvolené formy nebo způsobu manévru v konkrétní situaci, pramení zpravidla ze slabé znalosti současného stavu a možností techniky vůbec. Velmi průkazné jsou tyto případy zejména při cvičeních s vojsky, při kterých se zpravidla vymstí milosrdnost map, které při velitelsko-štábních cvičeních mnoho snesou a neprotestují. S mapou se dá smlouvat, ale ne s technikou. Nereálnost, nebo povrchnost technického zabezpečení se zpravidla v praxi projeví krachem celého sebedůmyslnějšího operačního zámyslu. *Při dnešní nasycenosti vojsk i bojiště technikou všech druhů a při rozhodujícím významu manévru pro úspěch v soudobém boji je otázka technického zabezpečení manévru, tak jako boje vůbec, rozhodující.*

Proto se domnívám, že součástí zvyšování technické úrovně velitelského sboru, kterou ukládá rozkaz s. ministra, by měla být i zvýšená ná-

ročnost na technické kalkulace všech druhů, dokazující reálnost splnění plánovaného manévřu v každém konkrétním případě. Rozhodně by z důvodů „aby byly splněny učební cíle cvičení“ neměly být zásadně připouštěny žádné případy manévřu, jejichž reálnost provedení není po technické stránce jasně prokázána. To je po mém soudu jedna z cest, jak velitelům přiblížit techniku a naučit je správně s jejími vlastnostmi a možnostmi kalkulovat.

V závěru článku chci znovu podtrhnout, že soudobý manévř je organickou a neoddělitelnou součástí všech druhů soudobého boje a že proto všechny charakteristické rysy, vlastnosti a požadavky boje se v plně míře týkají i soudobého manévřu.

V soudobých podmínkách neexistuje žádná bojová činnost bez manévřu, bez ohledu na to, zda jde o pluk nebo o armádu.

Manévř se zabezpečuje v rámci zabezpečení boje.

Použité prameny:

- Kratkij slovar operativno-taktičeskich obščevojennyh slov (terminov), Moskva 1958.
- Sborniky Válka a vojenská věda.
- Vlastní poznámky a úvahy.

Автор рассматривает вопросы о содержании понятия маневр, о его формах и обеспечении, а также обосновывает его значение в современном бою и операции. Вместе с тем он высказывает свое мнение о некоторых существенных изменениях, внесенных в понятие содержания и значения маневра, а также и в другие вопросы военного искусства, с учетом бурного развития ракетной техники за последнее время и достижений советской науки и техники.
